

DEFICIENȚE ȘI CARENȚE ÎN MECANISMUL DE APLICARE AL SANȚIUNILOR CONTRAVENȚIONALE ¹

Ianuș ERHAN

Doctor în drept, conferențiar universitar, cercetător științific superior,
Institutul de Cercetare și Inovare a Universității de Stat din Moldova,

Chișinău, Republica Moldova

e-mail: ianuserhan@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0003-4110-8133>

Una din măsurile de constrângere ale statului pentru comiterea contravențiilor sunt considerate și sancțiunile contravenționale care se aplică în funcție de caracterul și de gradul prejudiciabil al acestora, de caracteristica persoanei și de circumstanțele atenuante și agravante. Gradualitatea și condițiile de aplicare ale acestora sunt stabilite de prevederile Codului contravențional și au rolul de a repara acel atentat la starea de legalitate, cât și de a reeduca făptuitorul în vederea excluderii comiterii în viitor a unor altor încălcări. În practică există anumite curențe ce țin de sancțiunile contravenționale care îngreunează activitatea atât a agenților constatați, cât și a instanțelor de judecată, fiind multiple interpretări și neclarități legate de condițiile de individualizare și mecanismul aplicabil. La fel, nu întotdeauna persoanelor ce sunt atrase la răspundere li se aplică o sancțiune proporțională și eficientă cu ilegalitatea comisă. Astăzi sistemul sancțiunilor contravenționale necesită anumite modificări și revizuirii, or, acesta nu își realizează pe deplin finalitatea scontată și stabilită prin prevederile legale de a combate și preveni eficient comiterea contravențiilor.

Cuvinte-cheie: *contravenție, sancțiune contravențională, amendă, agent constator, instanța de judecată.*

DEFICIENCIES AND SHORTCOMINGS IN THE MECHANISM FOR THE APPLICATION OF CONTRAVENTIONAL SANCTIONS

One of the coercive measures of the state for committing contraventions are also considered the contraventional sanctions which are applied according to their character and degree of prejudice, the characteristics of the person and the mitigating and aggravating circumstances. The gradualness and conditions of their application are established by the provisions of the Contraventional Code and have the role of repairing that attempt to the state of legality, as well as re-educating the perpetrator in order to exclude the commission of other violations in the future. In practice, there are certain shortcomings related to the contraventional sanctions that make it difficult for both the investigative agents and the courts, as there are multiple interpretations and ambiguities related to the individualization conditions and the applicable mechanism. In the same way, the people who are held responsible are not always given a proportional and effective sanction with the illegality committed. Today, the contraventional sanctions system requires certain changes and revisions, or, it does not fully achieve its intended purpose and established by the legal provisions to combat and prevent the commission of contraventions effectively.

Keywords: *contravention, contraventional sanction, pecuniary penalty, investigating agent, the court.*

¹ Articolul este elaborat în cadrul proiectului „Arhitectura juridică a mecanismelor naționale de ordine și securitate publică” - cifra 22.00208.0807.11/PD I, din cadrul programului „Programe de Postdoctorat”, autorul fiind coordonatorul proiectului menționat.

DÉFICIENCES ET LACUNES DU MÉCANISME D'APPLICATION DES SANCTIONS EN VIOLATION

L'une des mesures coercitives de l'État pour commettre des contraventions est également considérée comme les sanctions contraventionnelles qui sont appliquées en fonction de leur nature et degré de préjudice, des caractéristiques de la personne et des circonstances atténuantes et aggravantes. La progressivité et les conditions de leur application sont établies par les dispositions du Code des contraventions et ont pour rôle de réparer cette tentative à l'état de légalité, ainsi que de rééduquer l'auteur afin d'exclure la commission d'autres violations à l'avenir. Dans la pratique, il existe certaines lacunes liées aux sanctions contraventionnelles qui rendent la tâche difficile tant aux agents enquêteurs qu'aux tribunaux, car il existe de multiples interprétations et ambiguïtés liées aux conditions d'individualisation et au mécanisme applicable. De la même manière, les personnes tenues pour responsables ne reçoivent pas toujours une sanction proportionnée et efficace à l'illégalité commise. Aujourd'hui, le système de sanctions contraventionnelles nécessite certains changements et révisions, ou bien il n'atteint pas pleinement son objectif prévu et établi par les dispositions légales pour combattre et prévenir efficacement la commission de violations.

Mots-clés: *contravention, sanction contraventionnelle, amende, agent enquêteur, tribunal.*

СЛОЖНОСТИ И НЕДОСТАТКИ МЕХАНИЗМА ПРИМЕНЕНИЯ САНКЦИЙ ЗА ПРАВОНАРУШЕНИЯ

Одной из принудительных мер государства за совершение правонарушений считаются противоправные санкции, которые применяются с учетом их характера и степени причинения вреда, особенностей личности, смягчающих и отягчающих обстоятельств. Постепенность и условия их применения установлены положениями Кодекса о правонарушениях и имеют роль исправления покаяния на состояния законности, а также перевоспитания нарушителя с целью исключения совершения иных нарушений в будущем. На практике существуют определенные недостатки, связанные с санкциями за нарушение, которые затрудняют работу как констатирующих субъектов, так и судов, поскольку существуют множественные толкования и неясности, связанные с условиями индивидуализации и применимым механизмом. Точно так же люди, привлеченные к ответственности, не всегда получают соразмерные и эффективные санкции за совершенные противоправные действия. На сегодняшний день система санкций за правонарушения требует определенных изменений и доработок, либо не в полной мере достигает своего предназначения и установленных правовыми положениями для эффективного противодействия и предотвращения совершения правонарушений.

Ключевые слова: *правонарушение, противоправная санкция, штраф, констатирующий субъект, суд.*

Introducere

Atunci când se comite o ilegalitate sub formă de contravenție, statul prin intermediul autorităților competente aplică mecanismul de constatare și examinare a contravențiilor cu atragerea persoanei vinovate de comiterea acesteia la răspundere prin aplicarea sancțiunii contravenționale și restabilirea ordinii de drept lezate.

Dat fiind că faptele antisociale pe care le întâlnim zilnic sunt diverse, gradul de pericol pe care-l generează, dar și modalitatea de reacționare a autorităților statului întru prevenirea și combaterea acestor fapte

diferă de la caz la caz, caracterul sancțiunilor aplicate este și el diferențiat de la o ramură de drept la alta. Cel mai frecvent întâlnite fapte antisociale sunt contravențiile, respectiv, pentru care se aplică sancțiunile contravenționale [1, p. 73].

Una din măsurile de constrângere ale statului pentru comiterea contravențiilor sunt considerate și sancțiunile contravenționale care se aplică în funcție de caracterul și de gradul prejudiciabil al acestora, de caracteristica persoanei și de circumstanțele atenuante și agravante.

Acestea sunt diferite după caracterul lor, comparativ cu alte categorii de sancțiuni, având atât carac-

ter moral, pecuniar, precum și unul mixt, cum ar fi: limitarea unor drepturi de a desfășura anumite acțiuni sau activități (privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții), dar și obligarea la anumite acțiuni (muncă neremunerată în folosul comunității), cât și privarea pe un termen scurt de libertate (arestul contravențional).

Gradualitatea și condițiile de aplicare ale acestora sunt stabilite de prevederile Codului contravențional și au rolul de a repara acel atentat la starea de legalitate, cât și de a reeduca făptuitorul în vederea excluderii comiterii în viitor a unor altor încălcări.

Autorul Sergiu Furdui determină trăsăturile caracteristice ale sancțiunii contravenționale ca fiind:

- o măsură de constrângere din partea statului, adică ea se aplică numai de către stat prin intermediul organelor abilitate în acest scop;
- o măsură coercitivă, ce se concretizează într-o anumită privațiune sau restricții sau obligație silită, impusă persoanei vinovate de comiterea contravenției, ea se aplică contrar voinței contravenientului;
- un mijloc de corectare și reeducare;
- se aplică în cea mai mare parte pe cale extrajudiciară de către agentul constator;
- are menirea de a preveni comiterea altor contravenții, adică prin aplicarea, executarea sancțiunii contravenționale se urmărește preîntâmpinarea comiterii altor fapte ilegale [2, p. 110].

Conform datelor statistice în anul 2022, au fost constatate 685,2 mii de contravenții sau cu 55,9 mii mai multe comparativ cu anul 2021. Din numărul total al deciziilor luate asupra cauzelor contravenționale, în majoritatea cazurilor au fost adoptate decizii de aplicare a sancțiunii contravenționale (97,7% sau în 665,2 mii de cazuri) [3].

După cum vedem, de cele mai multe ori o procedură contravențională se finalizează cu aplicarea unei sancțiuni contravenționale, fiind foarte înalt procentajul indicat mai sus, mai ales, în condițiile

în care, de cele mai multe ori, persoanele în privința cărora se pornește o cauză contravențională nu își recunosc vinovăția în comiterea acestora.

Totodată, în rezultatul examinării contravențiilor, pe parcursul anului 2022 au fost aplicate în principal următoarele sancțiuni contravenționale: 12,8 mii de avertismente, 649,9 mii de amenzi (cu 8,2% mai mult comparativ cu anul 2021) și 2,5 mii de sancțiuni aplicate privind munca neremunerată în folosul comunității [3].

În practică există anumite curențe legate de aplicarea sancțiunilor contravenționale, care îngreunează activitatea atât a agenților constatori cât și instanțelor de judecată, iar mecanismul de aplicare al acestora nu-și produce efectul scontat. Am încercat în această cercetare să le determinăm care sunt acestea și să venim cu anumite propuneri de îmbunătățire ale mecanismului de aplicare al sancțiunilor contravenționale, cât și o eventuală modificare a legislației.

Principalele idei ale cercetării

O primă întrebare supusă cercetării – care este diferența dintre aplicarea sancțiunii avertismentului și contravenția neînsemnată. Astfel, legea contravențională stipulează că, în cazul contravenției neînsemnate, organul (persoana cu funcție de răspundere) împuternicit să rezolve cazul poate înlătura răspunderea contravențională, limitându-se la adresarea unei observații verbale făptuitorului. Se consideră neînsemnată contravenția pentru care Codul contravențional prevede în calitate de sancțiune maximă aplicarea unei amenzi de până la 10 unități convenționale [4].

Avertismentul, la rândul său, constă în atenționarea contravenientului asupra pericolului faptei săvârșite și în recomandarea de a respecta pe viitor dispozițiile legale.

În ordinea dată de idei, sunt anumite categorii de contravenții pentru care sancțiunea este stabilită,

atât sub formă de avertisment, cât și amendă de până la 10 unități convenționale. De cele mai multe ori, în practică, agentul constatator nu va aplica avertismentul, deoarece acesta se aplică doar în scris, fie prin întocmirea procesului-verbal, fie prin decizie asupra cauzei contravenționale, dar va aplica prevederile art. 28 Cod contravențional ce determină contravenția neînsemnată ca una din cauzele care înlătură răspunderea contravențională, limitându-se la observația verbală.

De exemplu, analizând categoria dată de contravenții, pentru care se aplică atât avertismentul, cât și sancțiunea sub formă de amendă de până la 10 unități convenționale am determinat următoarele:

- articolul 127 (încălcarea regulilor de folosire a obiectelor fondului forestier), și anume, alin. (1) – cositul neautorizat al ierbii pentru fân și pășunatul neautorizat pe terenurile fondului forestier, în perdelele forestiere de protecție și în spațiile verzi;

- articolul 130 (amplasarea neautorizată a stupilor și a stupinelor pe terenurile fondului forestier sau nerespectarea prescripțiilor din biletul silvic privind amplasarea lor);

- articolul 135 (circulația și parcarele vehiculelor pe terenurile fondului forestier, în spațiile verzi din afara drumurilor publice și în locuri interzise);

- articolul 198 (încălcarea regulilor de securitate în transportul feroviar), și anume, alin. (3) ce sancționează încălcarea regulilor de trecere a transportului cu tracțiune animală și de mânăre a vitelor peste linia de cale ferată, precum și de pășunare a vitelor în apropierea liniei de cale ferată), cât și alin. (4) ce determină traversarea de către pietoni a liniei de cale ferată în locuri interzise sau încălcarea regulilor de traversare în locuri stabilite;

- articolul 210 (încălcarea regulilor de conduită în aeronavă), doar alin. (2) ce prevede încălcarea regulilor de utilizare a aparatelor electronice la bordul aeronavei;

- articolul 230 (conducerea unui vehicul cu în-

călcarea regulilor de amplasare a numărului de înmatriculare sau conducerea unui vehicul fără un astfel de număr), alin. (5) – nemenținerea în stare curată a dispozitivelor de iluminare, de semnalizare, a numărului de înmatriculare, a seturilor reflectorizante, a sticlelor de la portierele din față și a parbrizului vehiculului;

- articolul 238 (încălcarea regulilor de oprire și neacordarea de prioritate pietonilor și altor participanți la traficul rutier), și anume, alin. (1) ce sancționează oprirea în locuri interzise;

- articolul 245 (încălcarea regulilor de circulație de către pietoni și alți participanți la circulația rutieră), în special, alin. (1) ce determină – ignorarea de către pietoni a semnalelor de dirijare a traficului rutier, traversarea părții carosabile a drumului sau deplasarea pe ea în locuri neindicate, nerespectarea indicatoarelor rutiere de prioritate, a indicatoarelor de interdicție și de sens obligatoriu, a regulilor de deplasare pe drumuri a motocicletistilor, conducătorilor de ciclomotoare, bicicliștilor, vizitiilor și a altor persoane care se folosesc de drum.

În total sunt opt contravenții care nu au nici o relevanță pentru sistemul de sancționare contravențional. Totodată, nu există nici o contravenție pentru care se aplică doar sancțiunea avertismentului dedicat.

Ce ține de sancțiunea sub formă de **amendă**, art. 34, alin. (2) determină că amenda se aplică persoanelor fizice în mărime de la una la 1500 de unități convenționale [4].

Făcând o analiză comparativă cu limitele amenziilor penale pentru persoana fizică, aceasta variază de la 500 până la 3000 de unități convenționale [5]. După cum este vizibil în cazul aplicării pedepsei penale de până la 1500 de unități convenționale, ar constitui o pedeapsă mai ușoară, decât în cazul comiterii unei contravenții, ceea ce este disproporționat cu însăși noțiunea de contravenție și infracțiune, cât și esența sistemului de aplicare al sancțiunilor contravenționale și pedepselor penale.

Astfel, se impune ajustarea proporțiilor pedepsei sub formă de amendă în cadrul Codului penal cu indicarea expresă a limitei minime de la 1500 până la 3000 unități convenționale, ce constituie limita maximă.

Totodată, Codul contravențional prevede aplicarea limitei maxime a sancțiunii contravenționale, sub formă de amendă, pentru următoarele contravenții:

- articolul 55² (achitarea salariului sau a altor plăți fără reflectarea acestora în evidența contabilă) care se aplică persoanei cu funcție de răspundere, cât și persoanei juridice;

- articolul 74 (încălcarea legislației cu privire la patrimoniul cultural, patrimoniul arheologic sau monumentele de for public), și anume, în cazul aliniatelor (1), (3), (4), (5) și (7), este stabilită sancțiunea doar în privința persoanei cu funcție de răspundere și persoanei juridice;

- articolul 76¹ (nerespectarea măsurilor de profilaxie, prevenire și/sau combatere a bolilor epidemice) doar alin. (1¹) se referă la sancționarea persoanei juridice;

- articolul 113, alin. (7) ce determină încălcarea regulilor de desfășurare a activității economice în zonele de protecție a apelor, prevede că sancțiunea se aplică exclusiv persoanei juridice;

- articolul 177 (încălcarea legislației și a documentelor normative în amenajarea teritoriului, urbanism și construcții), alin. (4), lit. h) prevede în calitate de subiect al răspunderii pentru care poate fi aplicată limita maximă a sancțiunii sub formă de amendă în mărime de 1500 de unități convenționale, la fel, doar persoana juridică;

- articolul 179 (construcții neautorizate și intervenții neautorizate la construcțiile existente) prevede că limita maximă a sancțiunii sub formă de amendă se aplică doar persoanei juridice;

- articolul 263 (desfășurarea ilegală a activității de întreprinzător) sancțiunea de la alin. (9) poartă un

caracter general, adică ipotetic poate fi aplicată inclusiv și persoanei fizice;

- articolul 263² (nedeclararea informației cu privire la beneficiarul efectiv/beneficiarii efectivi), la fel, sancțiunea poartă un caracter general, respectiv poate fi aplicată și persoanei fizice;

- articolul 277 (încălcarea legislației în domeniul pieței produselor petroliere), și anume, pentru aliniatele (2), (3), (6), (8), (9) limita maximă a sancțiunii sub formă de amendă se aplică persoanei cu funcție de răspundere, cât și persoanei juridice;

- articolul 287 (încălcarea regulilor vamale) în aliniatele 10 și 11 nu determină exact care este subiectul răspunderii, adică poartă caracter general, fiind posibil de atras la răspundere și persoana fizică.

Astfel, limita maximă a sancțiunii sub formă de amendă în mărime de 1500 unități convenționale este stabilită pentru 10 contravenții, dintre care doar pentru 3 contravenții ar putea fi aplicată persoanei fizice, în care condiții apare întrebarea – care este raționamentul juridic de a stabili limita maximă a sancțiunii sub formă de amendă în privința persoanei fizice doar în privința a trei contravenții și în mărime de 1500 de unități convenționale.

În cazul dat s-ar impune revizuirea acestora, fie în sensul majorării listei de contravenții pentru care este stabilită limita maximă, fie în vederea reducerii acesteia prin stabilirea altor proporții.

Ce ține de ***munca neremunerată în folosul comunității***, condițiile de aplicare ale acestei sancțiuni determină că poate fi aplicată doar în privința persoanelor care acceptă să o execute, cu excepția contravenției prevăzute la art. 78¹ (violența în familie) și 318¹ (neexecutarea ordinului de restricție de urgență), pentru care acordul persoanei nu este necesar [4].

Aspectele date au făcut obiectul unei sesizări privind excepția de neconstituționalitate din 26.07.2018 [6] pe un caz examinat de către Judecătoria Chișinău (sediul Centru).

Argumentele invocate atunci de către Curtea Constituțională au fost că „prin prisma obligațiilor procedurale care derivă din art. 24, alin. (2) din Constituție, articol care garantează dreptul la viață și la integritate fizică și psihică al persoanei autoritățile statului au o obligație pozitivă de a stabili și de a aplica în mod efectiv un sistem de sancționare a tuturor formelor de violență în familie și de a le oferi garanții suficiente victimelor.”

Curtea a examinat, din perspectiva proporționalității, cele două condiții impuse de articolele 37 alin. (3) și 38 alin. (6) din Codul contravențional. Aceste condiții se referă, pe de o parte, la acordul persoanei de a executa munca neremunerată în folosul comunității, iar pe de altă parte, la interdicția de a sancționa cu arest contravențional persoanele care au împlinit vârsta generală de pensionare.

În acest sens, Curtea a menționat că, în lipsa unei alternative punitive, acordul persoanei de a executa munca neremunerată în folosul comunității apare ca un detaliu insignifiant în raport cu obligația autorităților statale de a garanta un sistem efectiv de sancționare a tuturor formelor de violență în familie în baza art. 24 alin. (2) din Constituție și a art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului [7].

Astfel, reieșind din interesul public ridicat, cât și în vederea protejării celor mai importante valori ocrotite de norma legală, ar fi oportun extinderea listei de contravenții pentru care se aplică această sancțiune fără acceptul contravenientului, și anume:

- articolul 78 (vătămarea integrității corporale);
- articolul 78² (acte de persecuție);
- articolul 233 (conducerea vehiculului sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool, predarea conducerii lui către o persoană care se află sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe);
- articolul 237 (încălcarea regulilor de traversare a liniei de cale ferată);

- articolul 241¹ (încălcarea de către conducătorii de vehicule a regulilor de circulație rutieră prin comportament agresiv);

- articolul 243 (părăsirea locului în care s-a produs accidentul rutier), nefiind o listă exhaustivă, doar una propusă spre discuție care urmează a fi discutată cu invocarea tuturor argumentelor pro și contra, în acest sens.

Totodată, conform prevederilor legale munca neremunerată în folosul comunității se stabilește pe o durată de la 10 la 60 de ore, iar conform art. 34, alin. (4), lit. c) atunci când persoana fizică nu a achitat amenda în decursul a 30 de zile de la data stabilirii acesteia, inclusiv din cauza lipsei ori a insuficienței bunurilor sau din cauza eschivării cu rea-voință a contravenientului de la achitarea acesteia, instanța de judecată poate înlocui suma neachitată a amenzii, după caz, cu muncă neremunerată în folosul comunității, calculându-se o oră de muncă pentru o unitate convențională, durata muncii fiind de cel mult 60 de ore.

Or, din logica prevederilor date, această procedură poate fi aplicată în cazul sancțiunii sub formă de amendă în mărime de până la 3000 de lei, fiind ineficientă dacă suma depășește mărimea dată.

În acest sens, considerăm oportună operarea modificărilor ce ar extinde sancțiunea dată, pentru un număr mai mare de ore, de exemplu până la 200 de ore, iar înlocuirea să fie în proporție de două ore de muncă neremunerată în folosul comunității pentru o unitate convențională, ceea ce ar acorda posibilitatea aplicării mecanismului descris pentru o amendă neachitată de până la 20.000 lei, ceea ce constituie 400 de unități convenționale determinând o marjă mult mai vastă în vederea înlocuirii sumei amenzilor neachitate.

Corespondent se impune și modificarea Codului penal unde munca neremunerată în folosul comunității variază de la 60-240 de ore în vederea majorării acestora.

Există o Hotărâre de Guvern ce determină aplicarea acestei pedepse penale, care se aplică corespunzător și în procedura contravențională, determinând condițiile de executare și anume „Pedepsa (sanctiunea) sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității se execută la obiecte cu destinație socială de la locul de trai al condamnatului (contravenientului) sau din alte locuri, respectiv pe teritoriul satului, comunei, orașului, municipiului, raionului sau al unităților administrativ-teritoriale învecinate cu cele unde își are locul de trai condamnatul, determinate de organul de probațiune, în comun cu autoritățile administrației publice locale. Obiectele cu destinație socială sînt determinate de către primărie (pretură), de comun acord cu organul de probațiune, la organizații, instituții și întreprinderi, indiferent de forma organizatorico-juridică a acestora” [8].

Cu toate acestea, în practică, acest mecanism este greu realizabil, iar autoritățile publice locale, de cele mai multe ori, nu au capacitățile organizatorice și logistice necesare pentru a asigura corectitudinea necesară și eficiență practică a acestora pedepse/sanctiuni, iar persoana o realizează superficial, fără a simți efectul acestora. În ordinea dată de idei, se impune un angajament mai dedicat al reprezentanților autorităților publice locale, cât și celor de probațiune, cu atragerea angajaților Poliției pentru a responsabiliza persoanele în vederea executării acestei sancțiuni.

Recent, la data de 06.07.2023 au intrat în vigoare modificările la Codul contravențional [9] ce instituie o nouă sancțiune, și anume, **suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule** care constă în interzicerea temporară persoanei fizice de a conduce vehicule, inclusiv prin ridicarea permisului de conducere.

Suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule se aplică pe un termen de:

- 30 de zile – dacă persoana acumulează 15 puncte de penalizare;

- 60 de zile – dacă persoana acumulează, din nou, cel puțin 15 puncte de penalizare în următoarele 6 luni de la data expirării ultimei suspendări a exercitării dreptului special de a conduce vehicule;
- 180 de zile – dacă persoana acumulează, din nou, cel puțin 15 puncte de penalizare în următoarele 12 luni de la data expirării ultimei suspendări repetate.

În acest caz vedem că sancțiunea se aplică gradual, în dependență de recidiva persoanei, care nu a conștientizat gravitatea acțiunilor sale ilegale și continuă să manifeste un comportament deviant și ilegal prin comiterea, în special, a contravențiilor din domeniul circulației rutiere.

Totodată, dacă aplicarea sancțiunii condiționează acumularea a 15 puncte de penalizare sau persoana comite o contravenție stabilită de art. 236 alin. (4)-(7) și art. 238 alin. 3¹ Cod contravențional agentul constatator, după aplicarea sancțiunii principale sub formă de amendă și a punctelor de penalizare, propune suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule pe un termen de la 30 la 180 de zile, ca sancțiune complementară.

La nivelul Poliției mecanismul de aplicare al acestei sancțiuni a fost instituit prin Ordinul 216 din 30.06.2023 „Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind modul de aplicare a sancțiunii contravenționale complementare – suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule”.

Sancțiunea dată se aplică de către șeful, șeful adjunct (responsabil de domeniul siguranței și securității circulației rutiere) și șefii subdiviziunilor teritoriale ale Inspectoratului Național de Securitate Publică al IGP (direcțiile de patrulare Nord, Centru și Sud), pe un termen de la 30 la 180 de zile.

În acest sens, nu este clar cum se va proceda atunci când conducătorii vizați nu sunt de acord cu propunerea agentului constatator sau materialele nu sunt întocmite corect sau sunt incomplete, va putea acesta să le restituie spre reexaminare sau comple-

tare sau unica soluție juridică este să aplice această sancțiune, asumându-și consecințele ulterioare în caz de contestare a deciziilor date în instanța de judecată.

Procedura dedicată prevede, la fel, că în cazul în care, la expirarea termenului de 5 zile lucrătoare din momentul confirmării de recepționare a înștiințării remise prin aviz recomandat, contravenientul nu se prezintă la subdiviziunea de poliție pentru a preda permisul de conducere ca să fie ridicat pentru perioada vizată de suspendarea dreptului de a conduce, agentul constatator emite imediat Decizia de majorare a perioadei de suspendare a exercitării dreptului special de a conduce vehicule cu 30 de zile.

Majorarea perioadei de suspendare a exercitării dreptului special de a conduce vehicule poate fi dispusă repetat, până la acumularea cumulativă a termenului de 180 de zile.

Totodată, aceste prevederi nu sunt aplicabile, în cazul, în care persoana, de acum a fost sancționată pe un termen de 180 de zile, respectiv, apare întrebarea cum se va asigura prezentarea la Poliție a categoriei date de contravenienți, în privința lor nefiind posibil de a aplica careva măsuri coercitive. La fel, nu este clar cum se va proceda în privința persoanelor care chiar și după această majorare a termenului nu se prezintă la subdiviziunea de Poliție competentă.

Analizând art. 236 Cod contravențional, care la, le fel a fost modificat prin Legea indicată supra (depășirea vitezei de circulație stabilite pe sectorul respectiv de drum), și anume alin. (4) determinăm că prevede „Depășirea vitezei de circulație stabilite pe sectorul respectiv de drum de la 60 la 80 km/oră se sancționează cu amendă de la 45 la 50 de unități convenționale *cu suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule pe un termen de la 30 la 45 de zile*”. La rândul său, alin. (5) „Depășirea vitezei de circulație stabilite pe sectorul respectiv de drum mai mult de 80 km/oră se sancționează cu amendă de la 75 la 100 de unități convenționale *cu*

suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule pe un termen de la 60 la 90 de zile”, iar alin. (6) prevede „Depășirea repetată a vitezei de circulație stabilite la alin. (4), în cursul aceluiași an, se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale *cu suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule pe un termen de la 90 la 120 de zile*.”

Ce ține de alin. (7) determină „Depășirea repetată a vitezei de circulație stabilite la alin. (5), în cursul aceluiași an, se sancționează cu amendă de la 150 la 200 de unități convenționale *cu suspendarea exercitării dreptului special de a conduce vehicule pe un termen de la 120 la 180 de zile*.”

Următorul articol vizat este art. 238 Cod Contravențional (încălcarea regulilor de oprire și neacordarea de prioritate pietonilor și altor participanți la traficul rutier), care în alin. (3) prevede „Neacordarea de prioritate legală pietonilor sau cicliștilor care se sancționează cu amendă de la 30 la 36 de unități convenționale cu aplicarea a 5 puncte de penalizare”, iar alin. (3¹) determină că „Acțiunile specificate la alin. (3), săvârșite repetat în cursul aceluiași an, se sancționează cu amendă de la 45 la 50 de unități convenționale *cu suspendarea exercitării dreptului special de a conduce mijloace de transport pe un termen de la 30 la 45 de zile*” [4].

În cazul dat apare întrebarea, cum calificăm juridic corect situația atunci când conducătorul auto a comis această contravenție, dar a fost constatată de Sistemul Automatizat de Supraveghere a Circulației Rutiere „Controlul Traficului”, iar acesta nu cunoștea despre existența acesteia sau dacă cunoștea nu a fost sancționat în baza art. 238, alin. (3) Cod contravențional, fiind o anumită perioadă dintre momentul fixării contravenției și expedierii solicitării privind depunerea declarației cu privire la identitatea conducătorului vehiculului în momentul săvârșirii contravenției, recepționarea, cât și răspunderea la aceasta durează o anumită perioadă. Intenția acestuia de a comite repe-

tat această contravenție este afectată de cunoașterea sau necunoașterea recidivei, or, responsabilizarea conducătorului auto este determinată anume de recidivarea cu rea intenție, atunci când sancțiunea anterioară aplicată asupra acestuia nu produce efectul de conștientizare a faptelor comise.

Noua sancțiune instituită are un efect imediat și numai este necesară remiterea/prezentarea cauzei contravenționale/materialelor în instanța de judecată, proces îndelungat care rare ori se finalizează cu aplicarea sancțiunii de privare de dreptul special de a conduce vehicule.

Astfel, fiind efectuată o analiză pentru prima luna de la intrarea în vigoare a modificărilor menționate *supra*, s-a stabilit că, inspectorii de patrulare au emis 107 decizii de aplicare a sancțiunii în urma acumulării punctelor de penalizare, iar 56 de permise de conducere au fost ridicate. Până la intrarea în vigoare a noilor modificări ale Codului Contravențional, autoritatea împuternicită de a priva persoanele de dreptul de a conduce vehicule era instanța de judecată. Astfel, pe parcursul anului trecut, polițiștii au intentat 735 de cauze contravenționale, iar ca urmare a acumulării de către șoferi a 15 puncte de penalizare, instanțele judecătorești au emis 100 de hotărâri cu privire la „privarea dreptului special de a conduce vehicule”.

De asemenea, în această perioadă, polițiștii au înregistrat 43 de cazuri de suspendare a dreptului de a conduce vehicule și au ridicat 29 de permise de conducere pe motivul depășirii limitei de viteză [10].

După cum deducem din informația prezentată este evidentă relevanța modificărilor operate, or, timp de o luna au fost primite tot atâtea decizii câte au fost adoptate anterior pe parcursul unui an întreg. Modificările operate denotă, încă odată, că eficiența și impactul aplicării sancțiunilor contravenționale trebuie să fie imediat, în caz contrar, cât este mai anevoioasă și îndelungată procedura cu atât mai greu își produce efectul.

Arestul contravențional este considerată cea mai severă sancțiune, deoarece se aplică numai în cazurile când printr-o contravenție se pune în pericol real sănătatea ori integritatea corporală a persoanei.

Chiar dacă se atentează la valorile supreme ale persoanei, nu tuturor contravenienților li se aplică această sancțiune. Respectiv, acesta se aplică doar persoanelor fizice și presupune privarea de libertate pe o perioadă determinată. Hotărârea privind aplicarea arestului este de competența exclusivă a instanței de judecată și se aplică cauzelor contravenționale, pentru care sunt prevăzute astfel de sancțiuni și, atunci, când contravenientul nu a executat intenționat alte sancțiuni contravenționale.

Arestul poate fi aplicat pentru următoarele contravenții:

- articolul 67 (încălcarea legislației privind întrunirile), alin. (4)¹ care determină participarea la întrunire cu deținerea asupra sa a substanțelor explozive, a oricăror substanțe interzise sau a altor obiecte ce pot pune în pericol viața ori sănătatea oamenilor;
- articolul 78 (vătămarea integrității corporale);
- articolul 78¹ (violența în familie);
- articolul 231 (conducerea vehiculului cu încălcarea regulilor privind dreptul de a conduce vehicule), și anume alin. (6) – conducerea vehiculului de către o persoană al cărei drept de a conduce vehicule este anulat, care este privată de dreptul de a conduce vehicule sau căreia îi este suspendată exercitarea dreptului special de a conduce vehicule;
- articolul 233 (conducerea vehiculului sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool, predarea conducerii lui către o persoană care se află sub influența alcoolului ori în stare de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe);
- articolul 243 (părăsirea locului în care s-a produs accidentul rutier);
- articolul 318¹ (neexecutarea ordinului de restricție de urgență);

- articolul 334¹ (încălcarea regulilor de aflare în custodie publică);

- articolul 353 (ultragierea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept, opunerea de rezistență), doar alin. (2) ce determină opunerea de rezistență procurorului, ofițerului de urmărire penală, ofițerului de informații și securitate, angajatului cu statut special al Ministerului Afacerilor Interne, unei alte persoane, aflată în exercițiul funcțiunii sau al datoriei obștești de asigurare a securității statului, de menținere a ordinii publice și de combatere a criminalității.

Totodată, în practică mecanismul de aplicare al acestei sancțiuni este unul anevoios, fiind ineficient, din care considerente propunem aplicarea arestului și de către angajații Poliției, pe un termen scurt până la 5 zile, fapt ce ar contribui la ridicarea eficienței acestui tip de sancțiune, cât și responsabilizarea persoanelor ce comit diferite ilegalități, de exemplu, pentru art. 67, alin. 4¹); art. 78; art. 78¹; art 231, alin. (6); art. 233; art. 243; art. 318¹ din Codul contravențional.

În condițiile în care Poliția deține toate competențele și atribuțiile, aceștia urmează să aplice și să asigure executarea acestei sancțiuni în Izolatoarele de detenție provizorie din cadrul Inspectoratelor de poliție teritoriale.

Totodată, de către instanța de judecată urmând a fi aplicat arestul pentru o perioadă mai mare de 5 zile, până la 30 de zile, pentru un cumul de contravenții sau comiterea unor contravenții grave, cât și cele cu impact major asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, dar și excluderii unei atitudini subiective din partea autorității constataoare, de exemplu, în cazul articolelor 334¹ și 353, alin. (2) Cod contravențional.

În același context, în eventualitatea propunerilor legislative de modificare a Codului contravențional, considerăm oportună revizuirea competenței instanței de judecată în examinarea mai multor contravenții

cu acordarea acestei competențe agenților constata-tori din cadrul Poliției, cât și ajustarea corespunzătoare la prevederile legale ce determină categoriile de sancțiuni ce poate fi aplicată de către aceștia, și anume:

1. articolul 67 (încălcarea legislației privind întrunirile);

2. articolul 68 (constrângerea sau împiedicarea de a participa la grevă);

3. articolul 78¹ (violența în familie);

4. articolul 78² (acte de persecuție);

5. articolul 107¹ (editarea publicațiilor periodice publice neînregistrate);

6. articolul 157 (cruzimea față de animale, cu aliniatele determinate);

7. articolul 243¹ (deplasarea neautorizată în grup pe drumurile publice);

8. articolul 277¹ (încălcarea legislației cu privire la jocurile de noroc);

9. articolul 318¹ (neexecutarea ordinului de restricție de urgență);

10. articolul 335 (samavolnicia);

11. articolul 342 (chemarea intenționat falsă a serviciilor specializate).

Aceste propuneri, vin să accelereze și simplifice procedura, optimizeze și să asigure utilizarea eficientă a resurselor administrative, mai ales, în cazul, când majoritatea dintre aceste contravenții sunt constatate și documentate anume de către angajații Poliției, tot ei, fiind cei care ar putea aplica/decide sancțiunea contravențională.

Întru motivarea acestor modificări suntem de acord cu cercetătorii Igor Trofimov și Andrian Crețu care sunt de părerea că „deși potrivit prevederilor Codului contravențional agentul constata-tor nu este în drept de a examina cazul odată cu constatarea faptei contravenționale asupra căreia nu poate aplica sancțiunea contravențională, totuși acesta (agentul constata-tor) efectuează examinarea cazului, realizând actele de administrare a probelor, cel puțin pentru ca acestea să-i

permite constatarea prezenței sau lipsei împrejurărilor care înlătură răspunderea contravențională conform articolelor 20-31¹ ale Codului contravențional.

Este necesar de menționat un moment destul de important, și anume acela că, după finalizarea examinării, agentul constator urmează a adopta una din următoarele decizii:

a) Constatând existența contravenției și lipsa împrejurărilor prevăzute de articolele 20-31¹ ale Codului contravențional, agentul constator întocmește un proces-verbal cu privire la contravenție și îl remite organului competent prevăzut de articolele 400-423¹¹ ale Codului contravențional.

b) Constatând prezența împrejurărilor prevăzute de articolele 20-31¹ Cod contravențional, agentul constator nu întocmește un proces-verbal cu privire la contravenție și nu remite materialele organului competent prevăzut de articolele 400-423¹¹ ale Codului contravențional pentru examinarea cauzei contravenționale, ci adoptă o decizie de încetare a procesului contravențional [11, p. 225-226].

Concluzii

Sistemul sancțiunilor contravenționale necesită anumite modificări și revizui, or, acesta nu își realizează finalitatea scontată și stabilită prin prevederile legale de a combate și preveni eficient comiterea contravențiilor. Astfel, necesitatea păstrării sancțiunii sub forma avertismentului urmează a fi evaluată, în sensul că nu produce nici un efect, urmând a fi exclusă cu păstrarea doar a observației verbale a agentului constator.

Amenda, mai bine spus mărimile acesteia urmează a fi ajustate, or, limita maximă de 1500 de unități convenționale prevăzută doar pentru trei contravenții în privința persoanei fizice nu își are argumentarea necesară.

Ce ține de sancțiunea muncii neremunerate în folosul comunității, chiar dacă în anumite cazuri instanța de judecată o poate aplica fără acceptul per-

soanei, situația dată este restrânsă la două contravenții, fapt ce denotă ineficiența acestea, urmând a fi extinsă lista de contravenții pentru care nu este nevoie de acceptul contravenientului. La fel, urmează a fi revizuită perioada pentru care se aplică această sancțiune cu majorarea numărului de ore, de la 60, existente la moment până la 200, din considerentele că, mărimea existentă la moment nu este suficientă pentru ași realiza scopul pentru care se aplică, și anume, de a restabili ordinea de drept lezată și responsabiliza făptuitorul.

Referitor la arestul contravențional aplicarea acestuia este o procedură anevoioasă, care nu este argumentată și nu produce prea mare efect asupra corectării persoanelor sau prevenirii comiterii altor contravenții.

Pe de altă parte, mecanismul de aplicare de către instanța de judecată nu își realizează scopul propus, pentru care situație considerăm realocarea competențelor către Poliție care dispune de procedurile și condițiile necesare pentru a-și realiza eficient și profesionist competențele.

Astfel, considerăm că Poliția ar putea aplica această sancțiune pentru o perioadă scurtă de timp, fiind o condiție *sine qua non* de a combate mai eficient anumite categorii de contravenții grave, mai mult ca atât, anume Poliția constată, documentează și deține, după cum am menționat anterior, toate condițiile necesare pentru a realiza aceste competențe. Totodată, aplicarea în diferite nivele a acestei sancțiuni va asigura și garanta, pe deplin drepturile și libertățile omului.

Referințe bibliografice

1. PANTEA, O., ANTOCI, A. *Drept contravențional. Suport de curs*, Chișinău: CEP USM, 2020.
2. FURDUI, S. *Drept contravențional. Manual*. Chișinău: Cartier juridic, 2005.

3. https://statistica.gov.md/ro/contraventii-constatate-in-anul-2022-9478_60403.html

4. Codul Contravențional al Republicii Moldova, Legea nr. 218 din 24.10.2008, republicat în: Monitorul Oficial nr. 78-84 din 17.03.2017, art. 100.

5. Codul Penal al Republicii Moldova, Legea nr. 985 din 18.04.2002, republicat în: Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009, art. 195.

6. <https://www.constcourt.md/public/ccdoc/sesizari/ro-111g201808021abca.pdf>

7. <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=hotariri&docid=67>

8. Hotărârea Guvernului nr. 1643 din 31.12.2003 des-

pre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, în: Monitorul Oficial nr. 16-18 din 23.01.2004, art. 124.

9. Legea nr. 35 din 02.03.2023 pentru modificarea unor acte normative, în: Monitorul Oficial Nr. 117-118 din 06.04.2023, art. 188.

10. <https://tvrmdova.md/article/f6a33f06ed880a35/politistii-au-emis-107-decizii-de-suspendare-a-dreptului-special-de-a-conduce-vehicule.html>

11. TROFIMOV, I., CREȚU, A. *Drept procesual contravențional*. Chișinău: Cartea militară, 2017.

